

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2025
(skrajne daty)

Rok akademicki 2023/2024

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Współczesny język polski
Kod przedmiotu*	IXB2/8
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa / Kolegium Nauk Humanistycznych / Uniwersytet Rzeszowski
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	studia drugiego stopnia
Profil	profil ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok pierwszy, semestr pierwszy
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kierunkowy
Język wykładowy	język polski
Koordinator	dr hab. prof. UR Bożena Taras
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Grażyna Ewa Błachowicz-Wolny, dr hab. prof. UR Urszula Gajewska, dr hab. prof. UR Wioletta Kochmańska, dr hab. prof. UR Bożena Taras

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW – zaj. warszt.	Liczba pkt. ECTS
1	30		30						6

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny) egzamin, zaliczenie z oceną (konwersatorium), zaliczenie bez oceny (wykład)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student/ka powinien/powinna znać zagadnienia językowe na poziomie studiów polonistycznych pierwszego stopnia (gramatyka opisowa języka polskiego, kultura języka polskiego, leksykologia i leksykografia, stylistyka praktyczna).

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1.	Uporządkowanie wiedzy studentów o współczesnym języku polskim.
C2.	Rozszerzenie wiadomości o współczesnej polszczyźnie.

C3.	Ukazanie studentom najważniejszych zjawisk językowych we współczesnej polszczyźnie.
C4.	Omówienie zmian i podstawowych tendencji rozwojowych we współczesnym języku polskim.
C5.	Uświadomienie studentom funkcji używania wzorcowej polszczyzny w ustnej i pisemnej komunikacji.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka charakteryzuje najważniejsze zjawiska językowe we współczesnej polszczyźnie.	K_W02, K_U01
EK_02	Student/ka wyjaśnia przyczyny zmian i tendencji rozwojowych we współczesnym języku polskim.	K_W06, K_U01
EK_03	Student/ka dobiera formy normy wzorcowej polszczyzny w wypowiedzi ustnej.	K_U02
EK_04	Student/ka dba o własną sprawność komunikacyjną.	K_U03, K_K03
EK_05	Student/ka jest otwarty/a na przeobrażenia we współczesnej polszczyźnie.	K_U03, K_K03

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Wprowadzenie do problematyki współczesnego języka polskiego. Ogólna charakterystyka przedmiotu. Tematyka wykładów, lektury, metody oceny.
Ustalenia terminologiczne i chronologiczne – etymologia i semantyka pojęć oraz cezury: ‘współczesność – współczesny’, ‘język polski – polszczyzna’.
Odmiany językowe współczesnej polszczyzny: polszczyzna ogólna – polszczyzna gwarowa, język mówiony – język pisany, odmiana oficjalna – odmiana nieoficjalna.
Poprawność językowa współczesnej polszczyzny – podstawowe pojęcia: system językowy, norma językowa i jej wewnętrzne zróżnicowanie (poziom wzorcowy i poziom użytkowy), uzus językowy, kryteria poprawności językowej, innowacja i błąd językowy.
Analiza i ocena poprawności wewnętrznojęzykowej (błędy systemowe: gramatyczne, leksykalne, fonetyczne, i błędy użycia: stylistyczne) oraz zewnętrznojęzykowej (błędy ortograficzne i interpunkcyjne).
Aktualne zagadnienia kultury języka w Polsce. Wpływ prasy, radia, telewizji, Internetu na rozwój współczesnego języka polskiego. Zmiany we współczesnej polszczyźnie – przegląd zjawisk.
Charakterystyka wybranych zmian we współczesnej polszczyźnie: ekspansja potoczności, model grzeczności językowej, modna leksyka, wulgaryzacja zachowań językowo-kulturowych.
Polskie ośrodki lingwistyczne – omówienie przedmiotu prowadzonych badań i przedstawicieli.
Naukowe wydawnictwa językoznawcze (wydawnictwa zwarte i periodyki). Przegląd literatury językoznawczej dotyczącej współczesnego języka polskiego.
Sylwetki polskich językoznawców.
Działalność opiniodawczo-doradcza: polskie instytucje i towarzystwa (Rada Języka Polskiego, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego, Towarzystwo Kultury Języka).

B. Problematyka konwersatoriów

Treści merytoryczne
Program zajęć, lektury i warunki zaliczenia. Ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania).
Współczesny język polski w opinii jego użytkowników:

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

<ol style="list-style-type: none"> 1) osób z wyższym wykształceniem (np. humanistów, matematyków, fizyków, lekarzy, biologów, ekonomistów), pracowników prasy, radia, telewizji, 2) studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego (filologii polskiej i innych kierunków), 3) językoznawców.
Język rzeszowskich studentów (sociolekt studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, Politechniki Rzeszowskiej, Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Wyższej Szkoły Prawa i Administracji).
<p>Nazwy w przestrzeni społecznej (norma wzorcowa i norma użytkowa):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nazwy własne (nazwiska, imiona, przezwiska, nazwy miejsc), 2) terminologia, 3) nazwy obszaru tabu.
<p>Zmiany we współczesnej polszczyźnie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pisownia polska, 2) wulgaryzacja wypowiedzi, 3) modna leksyka.
<p>Grzeczność w komunikacji językowej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) interpersonalnej, 2) interpersonalno-medialnej, 3) publicznej, 4) masowej.
Agresywne zachowania językowe w przestrzeni społecznej i kulturowej.
<p>Lingwistyka polska i jej przedstawiciele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) badania naukowe, 2) działalność popularyzatorska oraz opiniodawczo-doradcza, 3) wydawnictwa zwarte i periodyki, 4) biogramy językoznawców.

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną

Ćwiczenia: analiza i interpretacja tekstów źródłowych oraz zebranych materiałów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), prezentacja multimedialna

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01 EK_02 EK_03 EK_04 EK_05	obecność na zajęciach, obserwacja w trakcie ćwiczeń, ocena bieżących zadań: analizy tekstów, rozwiązywania ćwiczeń, pracy w grupach, prezentacji, głosu w dyskusji; ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych przygotowanych projektów	Konwersatoria
EK_01 EK_02 EK_03 EK_04 EK_05	egzamin ustny	WYKŁAD

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Na ocenę 2	Na ocenę 3	Na ocenę 4	Na ocenę 5
Student/ka nie rozróżnia zjawisk językowych zachodzących we współczesnej polszczyźnie.	Student/ka wybiórczo rozróżnia zjawiska językowe zachodzące we współczesnej polszczyźnie.	Student/ka rozróżnia większość zjawisk językowych zachodzących we współczesnej polszczyźnie.	Student/ka rozróżnia wszystkie zjawiska językowe zachodzące we współczesnej polszczyźnie.
Student/ka nie zna podstawowych tendencji rozwojowych współczesnej polszczyzny.	Student/ka wybiórczo zna podstawowe tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny.	Student/ka zna większość podstawowych tendencji rozwojowych współczesnej polszczyzny.	Student/ka zna wszystkie podstawowe tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny.
Student/ka nie rozróżnia i nie opisuje mechanizmów zmian rozwojowych we współczesnym języku polskim.	Student/ka wybiórczo rozróżnia i opisuje mechanizmy zmian rozwojowych we współczesnym języku polskim.	Student/ka rozróżnia i opisuje większość mechanizmów zmian rozwojowych we współczesnym języku polskim.	Student/ka rozróżnia i opisuje wszystkie mechanizmy zmian rozwojowych we współczesnym języku polskim.
Student/ka nie analizuje przykładów zmian językowych determinowanych uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi.	Student/ka wybiórczo analizuje przykłady zmian językowych determinowanych uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi.	Student/ka w większości przypadków analizuje przykłady zmian językowych determinowanych uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi.	Student/ka we wszystkich przypadkach analizuje przykłady zmian językowych determinowanych uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi.
Student/ka nie poddaje krytycznemu oglądowi tendencji rozwojowych zachowań językowo-kulturowych.	Student/ka w niewielkim stopniu poddaje krytycznemu oglądowi tendencje rozwojowe zachowań językowo-kulturowych.	Student/ka w większości przypadków poddaje krytycznemu oglądowi tendencje rozwojowe zachowań językowo-kulturowych.	Student/ka we wszystkich przypadkach poddaje krytycznemu oglądowi tendencje rozwojowe zachowań językowo-kulturowych.
Student/ka nie dąży do posługiwania się wzorcową polszczyzną w różnych sytuacjach użycia języka w komunikacji ustnej i pisemnej.	Student/ka w nikłym stopniu dąży do posługiwania się wzorcową polszczyzną w różnych sytuacjach użycia języka w komunikacji ustnej i pisemnej.	Student/ka w większości przypadków dąży do posługiwania się wzorcową polszczyzną w komunikacji ustnej i pisemnej.	Student/ka we wszystkich przypadkach dąży do posługiwania się wzorcową polszczyzną w komunikacji ustnej i pisemnej.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30 wykład + 30 konwersatorium
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	20
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	75
SUMA GODZIN	155
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	6

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bajerowa Irena, 1999, <i>Wstyd nie odmieniać nazwisk</i>, „Język Polski”, nr 4 (lub „Poradnik Językowy” 1998, nr 10).2. Bartol Danuta, 1986, <i>O warszawskiej gwarze studenckiej</i>, w: <i>Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień</i>, red. Halina Kurkowska, Warszawa, s. 321-335.3. Grybosiowa Antonina, 2008, <i>Nowa jakość – nowa nazwa? (o nazwie inteligencja)</i>, w: <i>Język a Kultura</i>, t. 20, <i>Tom Jubileuszowy</i>, red. Anna Dąbrowska, Wrocław, s. 51-58.4. Klebanowska Barbara, 1986, <i>Poglądy przedstawicieli warszawskiej inteligencji na współczesną polszczyznę</i>, w: <i>Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień</i>, red. Halina Kurkowska, Warszawa, s. 364-377.5. Kołodziejek Ewa, 2005, <i>Subkultura studencka</i>, w: <i>tejże, Człowiek i świat w języku subkultur</i>, Szczecin, s. 159-195.6. Łozińska Malwina, Zdunek Urszula, 2011, <i>O znaczeniu i roli różnych źródeł poprawnościowych w warsztacie redaktora</i>, „Język Polski” XCI, z. 2-3, s. 152-159.7. Marcjanik Małgorzata, 2007, <i>Grzeczność w komunikacji językowej</i>, Warszawa.8. Piotrowicz Anna, Witaszek-Samborska Małgorzata, 2011, <i>Poradnictwo językowe a zmiany w normie skodyfikowanej</i>, „Język Polski” XCI, z. 2-3, s. 125-133.9. Rogowska-Cybulska Ewa, 2011, <i>Zasady pisowni polskiej w świetle pytań kierowanych do poradni językowych</i>, „Język Polski” XCI, z. 2-3, s. 134-141.10. Saloni Zygmunt, 2011, <i>Co w roku 2010 obowiązuje w pisowni polskiej?</i>, „Język Polski” XCI, z. 2-3, s. 117-124.11. Taras Bożena, 2017, <i>Socjolekt rzeszowskich studentów – tradycja międzypokoleniowa czy efemeryczna ekspresywność?</i>, „Słowo. Studia językoznawcze”, nr 8, s. 247-255.12. Taras Bożena, 2018, <i>Współczesna polszczyzna w oczach jej użytkowników</i>, „Słowo. Studia językoznawcze”, nr 9, s. 155-164.13. Wierzbicka Anna, 2008, <i>Podmiot rozdwojony w sobie: dwa języki, dwie kultury, jedno (?) ja</i>, w: <i>Podmiot w języku i kulturze</i>, red. Jerzy Bartmiński, Anna Pajdzińska, Lublin, s. 139-159.14. <i>Kultura języka polskiego dziś – dyskusja panelowa</i> (artykuły W. Pisarka, S. Gajdy, A. Markowskiego, B. Walczaka, E. Kołodziejek, P. Zbróga, J. Miodka), „Język Polski” XCIII, 2013, z. 5, s. 321-355.15. <i>Poprawność polityczna a potrzeba wyrazistości w komunikowaniu się – panel dyskusyjny</i>, w: <i>Kultura zachowań językowych Polaków. Materiały z VIII Forum Kultury Słowa. Rzeszów, 20-22 października 2011</i>, red. Maria Krauz, Kazimierz Ożóg, Rzeszów 2013, s. 223-250.16. Czasopisma: „Język Polski” (tekst z rubryki: <i>Ze zjawisk współczesnego języka</i>), „Poradnik Językowy” (tekst z rubryki: <i>Objaśnienia wyrazów i zwrotów lub Słowa i słówka</i>).17. Rada Języka Polskiego, www.rjp.pan.pl (uchwała ortograficzna, porada językowa, opinia językowa, dyskusja nad referatem prof. Andrzeja Markowskiego <i>Językoznawstwo normatywne dziś i jutro: stan, zadania, szanse, zagrożenia</i>).18. Strony internetowe: Rada Języka Polskiego (www.rjp.pan.pl), Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego (www.tmjp.pl), Towarzystwo Kultury Języka (www.tkj.uw.edu.pl)
<p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bajerowa Irena, 2003, <i>Zarys historii języka polskiego 1939-2000</i>, Warszawa.2. Bralczyk Jerzy, Mosiołek-Kłosińska Katarzyna (red.), 2000, <i>Język w mediach masowych</i>, Warszawa.

3. Bralczyk Jerzy, Mosiołek-Kłosińska Katarzyna (red.), 2001, *Zmiany w publicznych zwyczajach językowych*, Warszawa.
4. Bugajski Marian, 2006, *Język w komunikowaniu*, Warszawa.
5. Dąbrowska Anna, 2008, *Zmiany obszarów podlegających tabu we współczesnej kulturze*, w: *Język a Kultura*, t. 20, *Tom Jubileuszowy*, red. Anna Dąbrowska, Wrocław, s. 173-196.
6. Dąbrowska Anna (red.), 2008, *Język a Kultura*, t. 20, *Tom Jubileuszowy*, Wrocław.
7. Dąbrowska Anna (red.), 2009, *Język a Kultura*, t. 21, *Tabu w języku i kulturze*, Wrocław.
8. Gajda Stanisław (red.), 2001, *Język polski*, Opole.
9. Grochola-Szczepanek Helena, 2010, *Od gender studies do lingwistyki płci, czyli o terminologii genderowej w języku polskim*, „*Język Polski*”, R. XC, z. 3, s. 211-219.
10. Grzenia Jan, 2007, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa.
11. Handke Kwiryna, 2008, *Nazwy własne w przestrzeni społecznej*, w: *też: Socjologia języka*, Warszawa, s. 307-372.
12. Handke Kwiryna, 2008, *Socjologia języka*, Warszawa.
13. Jadacka Hanna, 2005, *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*, Warszawa.
14. Kamińska-Szmaj Irena, 2007, *Agresja językowa w życiu publicznym. Leksykon inwektyw politycznych 1918-2000*, Wrocław.
15. Kita Małgorzata, 2014, *Szkic o dyskursie nienawiści*, w: *Język nasz ojczysty. Zbiór studiów*, red. Bożena Taras, Rzeszów, s. 150-167.
16. Kołodziejek Ewa, 2005, *Człowiek i świat w języku subkultur*, Szczecin.
17. Kowalikowa Jadwiga, 2008, *O wulgaryzacji i dewulgaryzacji we współczesnej polszczyźnie*, w: *Język a Kultura*, t. 20, *Tom Jubileuszowy*, red. Anna Dąbrowska, Wrocław, s. 81-88.
18. Krauz Maria, Ożóg Kazimierz (red.), 2013, *Kultura zachowań językowych Polaków. Materiały z VIII Forum Kultury Słowa. Rzeszów, 20-22 października 2011*, Rzeszów.
19. Krzyżanowski Piotr, Nowak Paweł (red.), 2004, *Manipulacja w języku*, Lublin.
20. Markowski Andrzej, 2005, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa.
21. Mazur Jan, Małyska Agata, Sobstyl Katarzyna (red.), 2007, *Człowiek wobec wyzwań współczesności. Upadek wartości czy walka o wartość?*, Lublin.
22. Michalewski Kazimierz (red.), 2004, *Współczesne odmiany języka narodowego*, Łódź.
23. Ożóg Kazimierz, 2004, *Język w służbie polityki. Językowy kształt kampanii wyborczych*, Rzeszów.
24. Ożóg Kazimierz, 2007, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*, Rzeszów, (wyd. 3., poprawione i uzupełnione).
25. Ożóg Kazimierz, 2008, *Zmiany we współczesnym języku polskim i ich kulturowe uwarunkowania*, w: *Język a Kultura*, t. 20, *Tom Jubileuszowy*, red. Anna Dąbrowska, Wrocław, s. 59-79.
26. Ożóg Kazimierz, Taras Bożena (red.), 2010, *Karol Wojtyła – Jan Paweł II. Słowa prawdy i życia. Szkice lingwistyczne*, Rzeszów.
27. Pisarek Walery (red.), 1999, *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, Kraków.
28. Puzynina Jadwiga, 1997, *Słowo – wartość – kultura*, Lublin.
29. Smółkowa Teresa, 2001, *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków.
30. Taras Bożena, 2011, *Ekspansja wulgarności w języku i kulturze*, „*Język Polski*” XCI, z. 5, s. 372–380.
31. Taras Bożena, 2013, *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne*, Rzeszów.
32. Taras Bożena (red.), 2014, *Język nasz ojczysty. Zbiór studiów*, Rzeszów.
33. Taras Bożena, Kochmańska Wioletta (red.), 2016, *Język nasz ojczysty w sferze życia rodzinnego*, Rzeszów.
34. Taras Bożena (red.), 2018, *Język nasz ojczysty w kontaktach międzyludzkich*, Rzeszów.
35. Taras Bożena, Kochmańska Wioletta, Krauz Maria (red.), 2020, *Język nasz ojczysty. Prawda – dobro – piękno*, Rzeszów.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej